

תהילים משנור פ"ט

הקדמה:

מזמור פ"ט - החותם את הספר השלישי בתהילים - הוא המזמור היחיד בספר המיוחס ל"איתן האזרחי" ואחד המזמורים הארוכים בספר. המזמור נפתח בקטע פתיחה שמדבר על חסדי ה' בבריאה ובהיסטוריה (ב-ה), קטע זה מהווה פתיח/כותרת לשני הבתים הראשונים במזמור: לבית הראשון שבו מתאר בעל המזמור את כוחו ושכחו של ה' המתגלה במישורים שונים במציאות (ו-יט), ולבית השני שבו מתאר בעל המזמור את חסדי ה' עם בית דוד (כ-לח). הבית הראשון והשני מהווים מצע ניגודי לבית השלישי והמרכזי של המזמור (לט-נג). בית זה כולל תפילת בקשה לאומית שבמרכזה מתואר מלך מבית דוד שהובס ובזה על ידי כוחות זרים. בעל המזמור אינו מזכיר את שמו של המלך ואף לא את הגוי או הגויים שעלו עליו. כל שניתן לומר הוא שמדובר במלך מבית דוד ושצרתו גדולה ונוראה.

א משכיל, לאיתן האזרחי.

פתיחה

ב	חסדי ה', עולם אשירה	לדר ודה, אודיע אמונתך בפי.
ג	כי-אמרתי עולם, חסד יבנה	שמים, תכן אמונתך בהם.
ד	כרתי ברית, לבחירי	נשבעתני, לדוד עבדי.
ה	עד-עולם, אכין זרעך	ובניתי לדך-דור כסאך סלה.

בית א': כוחו של ה' (ו - ט)

כוחו וגבורתו ביחס לעלמאכי מצלה (ו-ח)

ו	יוודו שמים פלאך ה'	אף-אמונתך, בקהל קדשים.
ז	כי מי בשחק, יערך לה'	ידמה לה', בבני אלים.
ח	אל-ל בערך, בסוד-קדשים	רבה ונורא, על-כל-סביביו.

כוחו וגבורתו של ה' על הים ויצוריו (ט-יא)

ט	ה' אף-להי צבאות	מי-כמוך חסין יה' ואמונתך סביבותיה.
י	אתה מושל, בגאות הים	בשוא גליו, אתה תשבחם.
יא	אתה דכאת כחלל רהב	בזרוע עזך, פזרת אויביו.

שליטתו בכיווני האמת (יב-טו)

יב	לָה שְׁמִימִים, אֶף-לָה אֶרֶץ	תִּבֵּל וּמִלְאָהּ, אֶתָּה יִסְדָּתָם.
יג	צָפוֹן וַיִּמְיוּ, אֶתָּה בְּרֵאתָם	תִּבּוֹר וְחֶרְמוֹן, בְּשִׁמְךָ יִבְנֶנּוּ.
יד	לָה זְרוּעַ, עַם-גְּבוּרָה	תַּעֲזֵ יָדָהּ, תָּרוּם יִמְיָנָהּ.
טו	צָדֵק וּמִשְׁפָּט, מִכּוֹן כִּסְאָהּ	חֲסֵד וְאַמֶּת, יִקְדָּמוּ פְּנֵיהָ.

חסדי ה' עם ישראל (טז-טז)

טז	אֲשֶׁרֵי הָעַם, יִדְעֵי תְרוּעָה	ה', בְּאוֹר-פְּנֵיהָ יִהְלִכּוּן.
יז	בְּשִׁמְךָ, יִגִּילוּן כָּל-הַיּוֹם	וּבְצִדְקָתְךָ יִרְוּמוּ.
יח	כִּי-תִפְאֶרֶת עֲזָמוּ אֶתָּה	וּבְרִצּוֹנָהּ, תָּרוּם (תָּרוּם) קִרְבָּיִנוּ.
יט	כִּי לֹה' מִגְּנֶנּוּ	וְלִקְדוּשׁ יִשְׂרָאֵל מִלְּכֶנּוּ.

בית ב': הבטחת ה' לרבך (כ-לא)

כ	אֲז דִּבְרַתְּ בְּחִזּוֹן, לַחֲסִידֶיךָ	וּתְאִמְרָה, שְׁוִיִּתִי עֶזְרֵךְ עַל גְּבוּרֵךְ
	הַרְיִמוּתִי בְּחֹזֶר מֵעַם.	
כא	מִצָּאתִי, דָּוֵד עַבְדִּי	בְּשִׁמּוֹן קִדְשֵׁי מִשְׁחָתִי.
כב	אֲשֶׁר יָדִי, תִּכּוֹן עִמּוֹ	אֶף-זְרוּעֵי תְאִמְצָנּוּ.
כג	לֹא-יִשְׂיֵא אוֹיֵב בּוֹ	וּבֶן-עֲוֹלָה, לֹא יַעֲנֶנּוּ.
כד	וּכְתוּתִי מִפְּנֵי צָרָיו	וּמִשְׁנֹאָיו אֶגּוֹף.
כה	וְאֶמּוֹנְתִי וְחֲסִדִּי עִמּוֹ	וּבְשִׁמִּי, תָּרוּם קִרְבּוֹ.
כו	וְשִׁמְתִי בְיָם יָדוֹ	וּבִנְהָרוֹת יִמְיֵנוּ.
כז	הוּא יְקַרְאֵנִי, אָבִי אֶתָּה	א-לִי, וְצוּר יִשׁוּעָתִי.
כח	אֶף-אֲנִי, בְּכּוֹר אֶתְנֶהוּ	עֲלִיוֹן, לְמַלְכֵי-אֶרֶץ.
כט	לְעוֹלָם, אֲשַׁמֵּר לוֹ חֲסִדִּי	וּבְרִיתִי, נֶאֱמַנְתָּ לוֹ.
ל	וְשִׁמְתִי לְעַד זִרְעוֹ	וְכִסָּאוֹ, כִּימֵי שְׁמַיִם.
לא	אִם-יַעֲזֹבוּ בְּנָיו, תּוֹרָתִי	וּבְמִשְׁפָּטִי, לֹא יִלְכוּן.
לב	אִם-חֲקוּתִי יִחַלְלוּ	וּמִצְוֹתִי, לֹא יִשְׁמְרוּ.
לג	וּפִקְדוֹתִי בְּשִׁבְט פְּשָׁעָם	וּבִנְגָעִים עֹנָם.
לד	וְחֲסִדִּי, לֹא-אֶפִּיר מֵעַמּוֹ	וְלֹא-אֶשְׁקָה בְּאֶמּוֹנְתִי.
לה	לֹא-אֶחַלֵּל בְּרִיתִי	וּמוֹצָא שְׁפָתַי, לֹא אֶשְׁנֶה.
לו	אֲחַת, נִשְׁבַּעְתִּי בְּקִדְשֵׁי	אִם-לְדוֹד אֶכְזָב.

לו זרעו, לעולם יהיה
לח כפרם, יפון עולם
 וכסאו כשמש נגדי
 ועד בשחק, נאמן סלה.

בית ג': תינה על התמוטטות מלכות בית דוד (לס-נג)

לט ואתה זנחת, ותמאס
מ גארתה, ברית עבדך
מא פרכת כל-גדרתיו
מב ששהו, כל-עבדי דרך
מג הרימות, ימין צריו
מד אף תשיב, צור חרבו
מה השבת מטרהו
מו הקצרת, ימי עלומיו
מז עד-מה ה', תשתר לנצח
מח זכר אני מה חלד
מט מי גבר יתרה, ולא יראה-מות
נ איה, חסדיך הראשנים א-דני
נא זכר א-דני, חרפת עבדיך
נב אשר חרפו אויביה ה'
נג ברוך ה' לעולם
 התעברת, עם-משיחה.
 חללת לארץ נזרו.
 שמת מבצרוי מחתה.
 היה חרפה, לשכניו.
 השמתה, כל-אויביו.
 ולא הקימותו, במלחמה.
 וכסאו, לארץ מגרתה.
 העטית עליו בושה סלה.
 תבער כמו-אש חמתה.
 על מה שוא, בראת כל-בני-אדם.
 ימלט נפשו מיד-שאוול סלה.
 נשבעת לדוד, באמונתה.
 שאתי בחיקי, כל-רבים עמים.
 אשר חרפו, עקבות משיחה.
 אמן ואמן.

פתיחה: אסדי ה'

1. א. בדבריו, מזכיר בעל המזמור את ההבטחה האלוהית לדוד, עיינו במזמור ובמקורות הבאים ובחנו באיזה הקשרים מופיעה בחירת בית דוד וכיצד מתוארת הבחירה.

מיכה ה', א: ואתה בית-לחם אפרתה, צעיר להיות באלפי יהודה ממך לי יצא, להיות מושל בישראל, ומוצאתיו מקדם, מימי עולם.

ירמיהו ל"ג, כה-כו: כה אמר ה', אם לא בריתי יומם ולילה חקות שמים וארץ, לא שמתי. גם זרע יעקוב ודוד עבדי אמאס, משחת מזרעו משלים, אל-זרע אברהם, ישחק ויעקב. פי אשיב את-שבותם, ורחמתים.

ב. עיינו בירמיהו וביחזקאל, ועמדו על הקשר שבין נצחיותה של מלכות דוד לנצחיותו של עם ישראל.

ירמיהו ל"א, לה-לו: כה אמר ה', נתן שמש לאור יומם, חקת ירח וכוכבים, לאור לילה, רגע הימים וינהמו גליו, ה' צבאות שמו. אם ימשו החקים האלה, מלפני נאם-ה', גם זרע ישראל ישבתו, מהיות גוי לפני כל הימים.

יחזקאל ל"ז, כד-כה: ועבדי דוד מלך עליהם, ורועה אחד יהיה לכלם, ובמשפטי גלגל, וחקותי ישמרו ועשו אותם. וישבו על הארץ, אשר נתתי לעבדי ליעקב, אשר ישבו בה אבותיכם, וישבו עליה המה ובניהם ובני בניהם, עד-עולם, ודוד עבדי,

נְשִׂיא לָהֶם לְעוֹלָם. וְכִרְתִּי לָהֶם בְּרִית שְׁלוֹם, בְּרִית עוֹלָם יִהְיֶה אוֹתָם, וּנְתַתִּים וְהִרְבִּיתִי אוֹתָם, וּנְתַתִּי אֶת-מִקְדָּשִׁי בְּתוֹכָם לְעוֹלָם. וְהָיָה מִשְׁכְּנִי עֲלֵיהֶם, וְהִיִּיתִי לָהֶם לֹא-לֵהִיִּים; וְהִפָּה, יִהְיוּ-לִי לְעָם. וְיִדְעוּ, הַגּוֹיִם, כִּי אֲנִי ה', מִקְדָּשׁ אֶת-יִשְׂרָאֵל בְּהִיּוֹת מִקְדָּשִׁי בְּתוֹכָם, לְעוֹלָם.

בית א': כוחו של ה' (ו - ט)

כוחו של ה' ושבתו מתוארים משלושה היבטים: כוחו וגדלותו של ה' ביחס למלאכי מעלה (ו-ח), כוחו וגדלותו של ה' על הים ויצוריו (ט-יא), כוחו וגדלותו של ה' הבאה לידי ביטוי בשליטתו בכיווני הרוחות (יב-טו).

כוחו וגדלותו ביחס למלאכי מעלה (ו-ח)

2. איזו תפיסה עולה מפסוק ז' האם יש בה פגיעה בתפיסה המונותאיסטית? להבנת משמעות הפועל "ערך" עיינו בפס' בישעיהו: **ישעיהו מ', יז- יח:** כָּל הַגּוֹיִם, כְּאֶן נִגְדוּ, מֵאֲפָס וְתָהוּ, נִחְשְׁבוּ לוֹ. וְאֵל מִי, תִּדְמִיּוּן אֵל, וְיִמָּה-דְּמוּת, תַּעֲרֹכוּ לוֹ.

כוחו וגדלותו של ה' על הים ויצוריו (ט-יא)

3. בתיאורים אלה עולה הד למסורות המזרח הקדום על בריאת העולם שאחד ממייצגיה הוא שיר העלילה הבלבי "אנומה אליש", במסורות אלו מתוארים מאבקים בין האלים לבין כוחות המים והתהום. עיינו בפסוקים המובאים להלן מישיעיהו ומאיוב מי הם "אויבי האל" לפי מקורות אלה? כיצד הכניעם ה'?

ישעיהו נ"א, ט: עוֹרֵי עוֹרֵי לְבָשִׁי עוֹ, זְרוּעֵי ה' עוֹרֵי כִימֵי קָדָם, דְּרוֹת עוֹלָמִים, הֲלוֹא אֶתְּ הִיא הַמְּחַצֶּבֶת כְּהַב, מְחוֹלְלַת תַּנְיִן. **איוב כ"ו, יג-יד:** בְּרוּחוֹ, שָׁמַיִם שִׁפְרָה, חֲלָלָה יָדוֹ, נָחַשׁ בְּרַחֵם. הֵן אֵלֶּה, קִצּוֹת דְּרָכָו וַיִּמָּה שִׁמְצָ דָּבָר נִשְׁמַע בוֹ, וְנַעַם גְּבוּרָתוֹ, מִי יִתְבּוֹנֵן.

שליטתו בכיווני הרוחות (יב-טו)

4. בחלק הראשון גדולתו של ה' באה לידי ביטוי בשמים. בחלק השני גדולתו של ה' התגלתה בתהומות הארץ, לבסוף בחלק השלישי מדגיש בעל המזמור שה' שולט בכל המקומות ובכל הכיוונים. מקורם של כיווני הרוחות נעוץ בנקודת הראות של העומד ופניו קדמה - לכיוון מזרח. איזה כיוונים מזכיר בעל המזמור?

5. עינו בחזרות הרבות על הדיבור בגוף ראשון נוכח ועל הפניה 'אתה'. מה הם תורמים למזמור?

חסדי ה' עם ישראל (טז-יט)

6. חלקו האחרון של הבית הראשון מתאר את מקור כוחם וחוזקם של ישראל ומקור הצלחתם במלחמה.
א. מה משמעותו של הביטוי "יודעי תרועה" (טז)? עיינו במדבר כ"ג, כא.
ב. להבנת הביטוי "באור פניך יהלכון" (טז) עיינו במדבר ו', כה.

בית ב': הבטחת ה' לרש (כ-לא)

הישענותו של הבית השני במזמור פ"ט על חזון נתן הנביא היא מן המפורסמות שאינן צריכות ראייה. עיינו בטבלת ההשוואה הבאה:

שם"ב ז', ה, י, יד-טו	תהילים פ"ט, כ-לח
ח וְעַתָּה כֹּה תֹאמַר לְעַבְדֵי לַדָּוָה, כֹּה אָמַר ה' צְבָאוֹת, אֲנִי לְקַחְתִּיהָ מִן-הַנְּהוּה, מֵאַחֵר הַצֵּאן לְהִיּוֹת נְגִידָה, עַל-עַמִּי עַל-יִשְׂרָאֵל	כ אֲזַ דְּבַרְתָּ בְחַזוֹן, לְחִסְדֵיךָ הָרִימוּתִי בְּחֹר מַעַם.
י וְשִׁמְתִי מְקוֹם לְעַמִּי לְיִשְׂרָאֵל וְנִטְעַנְתִּיו, וְשָׁכַן תַּחְתָּיו, וְלֹא יִרְגַז, עוֹד; וְלֹא יִסִּיפוּ בְנֵי-עוֹלָה לְעַנּוֹתוֹ, כִּי אֲשֶׁר בְּרִאשׁוֹנָה.	כא מִצֵּאתִי, דָּוָד עַבְדִּי כב אֲשֶׁר יָדִי, תִּכּוֹן עִמּוֹ כג לֹא יִשְׂיֵא אוֹיֵב בּוֹ
יד אֲנִי אֶהְיֶה לוֹ לְאָב, וְהוּא יִהְיֶה-לִּי לְבֵן אֲשֶׁר בְּהַעֲוֹתוֹ, וְהִכְחַתִּיו בְּשִׁבְטֵי אֲנָשִׁים, וּבְנִגְעֵי בְנֵי אָדָם.	כד וְכַתּוּתִי מִפְּנֵי צָרָיו כה וְאֶמְוִנְתִּי וְחִסְדֵי עִמּוֹ כו וְשִׁמְתִי בֵּים יָדוֹ
טו וְחִסְדִּי, לֹא-יִסּוֹר מִמֶּנּוּ, כִּי אֲשֶׁר הִסְרֹתִי מֵעַם שְׂאוֹל, אֲשֶׁר הִסְרֹתִי מִלְּפָנֶיךָ. טז וְנֶאֱמַן בֵּיתְךָ וּמִמְלַכְתְּךָ עַד-עוֹלָם, לְפָנֶיךָ: כִּסְאֶךָ, יִהְיֶה נִכּוֹן עַד-עוֹלָם	כז הוּא יִקְרָאנִי, אָבִי אֶתָּה כח אָף-אֲנִי, בְּכוֹר אֶתְנָהוּ כט לְעוֹלָם, אֲשֶׁמֶר לוֹ חִסְדִּי
טז וְחִסְדִּי, לֹא-יִסּוֹר מִמֶּנּוּ, כִּי אֲשֶׁר הִסְרֹתִי מֵעַם שְׂאוֹל, אֲשֶׁר הִסְרֹתִי מִלְּפָנֶיךָ. טז וְנֶאֱמַן בֵּיתְךָ וּמִמְלַכְתְּךָ עַד-עוֹלָם, לְפָנֶיךָ: כִּסְאֶךָ, יִהְיֶה נִכּוֹן עַד-עוֹלָם	ל וְשִׁמְתִי לְעַד זֶרְעוֹ לא אִם-יַעֲזֹבוּ בְנֵי, תּוֹרַתִּי לב אִם-חִקְתִּי יִחַלְלוּ לג וּפְקַדְתִּי בְּשִׁבְטֵי פִשְׁעִים לד וְחִסְדִּי, לֹא-אֶפִּיר מֵעִמּוֹ לה לֹא-אֶחְלַל בְּרִיתִי לו אַחַת, נִשְׁבַּעְתִּי בְּקִדְשִׁי לז זֶרְעוֹ, לְעוֹלָם יִהְיֶה לח כִּירַח, יִכּוֹן עוֹלָם

7. המזמור אימץ את החזון אבל התאים אותו לסיטואציה ספציפית. עיינו בשם"ב ז', יא-יג ובחנו איזה אלמנטים יסודיים בנאמו של נתן הנביא אינם מופיעים במזמור. שימו לב לנקודות הבאות:
- ההתייחסות למקדש.
 - על מי חלה החובה למגר את האויבים?
 - מהם היחסים בין דוד לה' ובין זרעו של דוד לה'.
 - כיצד מוצגים היחסים בין ה' לדוד בחזון ובמזמור.

8. הרקע המטפורי לציון אבהותו של ה' כלפי המלך והדמיית האחרון לבן בכור - יסודם בלשונות אימוץ, והם נוצרו בהשפעת סגנון המלכות של ממלכות המזרח הקדום בכלל ומצרים בפרט. מלכי מצרים ראו את האל אמון - רע כאביהם, במסופוטמיה מליצה זו מטושטשת ומופקעת מפשרה הראשוני, ובמקרא היא רק דימוי להענקת חסות אלוהית, ובוודאי אינה מציינת

יחס הולדה ממש. במקרא מופקע יחס האהבות כלפי השליט ממשמעותו האבסולוטית, ומוטלות עליו חובות שלטון מוסריות - לעשות צדקה ומשפט, שעל כן אם יטה מדרך הישר, תוסר מלכותו. עיינו בשמ"ב ז', יד, ובתהילים פ"ו, לא-לג ועמדו על רעיון זה.

בית ג': תינה על התמוטטות מלכות בית דוד (אס-ג)

9. החלק השלישי כולל תיאור של ההוה הקשה העומד בניגוד להבטחת נצחיותו של בית דוד. ערכו רשימה של הפעלים שבהם עושה בעל המזמור שימוש לתיאור יחסו של ה' למלך.

10. המילה "אמונתך" היא מילה מנחה, עקבו אחריה ועמדו על משמעותה.

פס' ב	חֲסִדֵי ה', עוֹלָם אֲשִׁירָה	לְדֹר וָדֹר אֹדִיעַ אֲמוֹנֶתְךָ בְּפִי.
פס' ג	כִּי-אֶמְרָתִי עוֹלָם, חֲסִד יִבְנֶה	שְׁמַיִם, תִּכְן אֲמוֹנֶתְךָ בָּהֶם.
פס' ו	וַיֹּדֹוּ שְׁמַיִם פְּלֹאֵךְ ה'	אֶף-אֲמוֹנֶתְךָ, בְּקֹהֶל קִדְשֵׁי־מִי.
פס' ט	ה' א-להי צְבָאוֹת	כִּי-כְמוֹךְ חֲסִין יְהִי וְאֲמוֹנֶתְךָ סְבִיבוֹתֶיךָ.
פס' כה	וְאֲמוֹנֶתִי וְחֲסִדֵי עַמּוֹ	וּבְשִׁמִּי, תָּרוּם קַרְנוֹ
פס' לד	וְחֲסִדֵי, לֹא-אֶפִּיר מִעַמּוֹ	וְלֹא-אֶשְׁקָה בְּאֲמוֹנֶתִי.

11. ע' חכם: "כשפסקה מלכות בית דוד להיות מלכות מושלת בארץ בפועל ממש, גרם הדבר לזעזוע קשה במחשבתם של ירא ה'. והד לזעזוע זה נשמע בדברי המשורר במזמורנו... בעל המזמור מטיח דברים קשים כלפי מעלה, וטוען שה' הפר את הבטחתו, ומתוך כל הוא באי לידי ייאוש וביטול ערך חיי האדם בכללותם: על מה שזווא בריאת כל בני האדם? פרשנים בדורות מאוחרים התקשו בדבר: איך אפשר שמשורר תהילים יאמר דברים כאלו? (דעת מקרא, עמ' קנ"ו). עיינו בדברי הראב"ע, ופירושו של ע' חכם, ועמדו על המענה שהם נותנים לקושיה העולה במזמור.

אבן עזרא תהלים פרק פט פס' ב: חסדי ה' עולם אשירה... התנבא על מלכות דוד שתפסק. והיה בספרד חכם גדול וחסיד זה המזמור היה עליו קשה ולא היה קורא אותו ולא היה יכול לשמוע בעבור כי זה המשורר ידבר כנגד השם הנכבד קשות והגאון לא הזכיר בפירוש תיקון זה המזמור ורבי משה הכהן האריך בענין זה וחקרתי ספרו כמה פעמים ולא יכולתי להבין דברו והנה סוד זה המזמור כאשר החל חסדי ה' יספר חסדי השם ומה שנשבע לדוד והוא מדבר על דברי האויבים שהם מחרפים ומכזבי ע"כ הזכיר חרפת עבדיך אשר חרפו אויביך ה' ויורה סוף דברי כי הוא מאמין בביא' המשיח אשר חרפו עקבות משיחך כאשר אפרש.

ע' חכם: ולנו נראה, שיש להבין את הדברים על פי דברי חז"ל, שהבאנו במבוא לספר אויב: יודעים הנביאים שא-לוהים אמיתי ואין מחניפים לו. מתוך ההכרה העמוקה באמתות א-להים ומתוך תושבת הקרבה הגדולה שבין הא-לוהים ובין יראיו, המשורר טוען לפני א-לוהים כבן לפני אביו: הבטחת ולא קיימת את הבטחתך.

הרחבה: הבטחת ה' לדוד על הקמת שושלת נצח

הבטחת ה' לדוד להקים לו שושלת נצח מוגדרת בתהילים פ"ט כברית ושבועה:

- פ"ט, ד: כְּרַתִּי בְרִית, לְבַחֲרֵי נְשִׁבְעֹתִי, לְדָוִד עַבְדִּי.
- פ"ט, כט-ל: לְעוֹלָם, אֲשַׁמְרֶךָ לוֹ חֲסִדֵי וּבְרִיתִי, וְאֶמְנֶנְתָּ לוֹ. וְשִׁמְתִּי לְעֵד זָרְעוֹ וְכִסְאוֹ, כִּימֵי שְׁמַיִם.
- פ"ט, לה: לֹא אֶחְלַל בְּרִיתִי וּמוֹצֵא שְׁפָתַי, לֹא אֲשַׁנֶּה.
- פ"ט, לז: זָרְעוֹ, לְעוֹלָם יִהְיֶה וְכִסְאוֹ כְּשִׁמְשׁ נִגְדִי.

פ"ט, מ: בארְתָּה, **בְּרִית** עֲבַדְךָ חֲלַלְתָּ לְאַרְצָךְ נְזֹרוּ.
פ"ט, נ: אֵיךְ, חֲסִדְךָ הָרַאשִׁימִים א-דני **נִשְׁבַּעְתָּ** לְדָוִד, בְּאֶמּוֹנְתְךָ.

אולם בחזון נתן המוקדש רובו ככולו לנושא זה, לא נזכרים מונחים אלא כלל. והוא הדין ברוב המקראות המזכירים את ההבטחה להקים לדוד בית נאמן. זאת להוציא:

שמ"ב כ"ג, ה: כי לא כן ביתי, עם א-ל: **כי בְּרִית** עוֹלָם שָׁם לִי, עָרוּכָה בְּכָל וְשִׁמְרָהּ כִּי כָל יִשְׁעֵי וְכָל חִפְּאֵי, כִּי לֹא יִצְמִיחַ. **ירמיהו ל"ג, כא:** גם **בְּרִיתִי** תִּפְרַר אֶת דָּוִד עֲבַדִּי, מֵהֵיּוֹת-לוֹ בֶּן מִלְּךָ עַל-כִּסְאוֹ, וְאֶת-הַלְוִיִּים הַכֹּהֲנִים, מִשְׁרָתִי. **דה"ב, י"ג, ה:** הֲלֹא לָכֶם לְדַעַת כִּי ה' אֱ-לֹהֵי יִשְׂרָאֵל נָתַן מִמְּלָכָה לְדָוִד עַל-יִשְׂרָאֵל לְעוֹלָם לוֹ וּלְבָנָיו **בְּרִית מְלַח**. **דה"ב, כ"א, ז:** וְלֹא אָבָה ה' לְהִשְׁחִית אֶת בֵּית דָּוִד לְמַעַן **הַבְּרִית** אֲשֶׁר כָּרַת לְדָוִד וְכֹאֲשֶׁר אָמַר לְתַת לוֹ נִיר וּלְבָנָיו כָּל-הַיָּמִים.

רעיון הברית הכרותה בין ה' לבין המלך זרעו אינו טיפוסי למלכויות המזרח הקדום. ומתקבלת על הדעת הסברה, שבישראל הוא נוצר בשל ההתכחשות לרעיון האלהת המלך האופייני למזרח הקדמון. הגדרת ההבטחה לדוד וביתו כשבעה וכברית מעניקה לה משנה תוקף, והיא מגדירה ומפארת את מעמד דוד וצאצאיו ונותנת להם עליונות על פני מלכים אחרים. לפי מזמור פ"ט דוד נבחר מקרב העם ונמשח למלך על פי רצון האל, ובבחירה זו מותנית גאולת העם מידי אויביו. להרחבה, עיינו במזמור ע"ח פסוקים טז-עא, מתי לפי התיאור שם נבחר דוד?